

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 12 września 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Własność intelektualna i przemysłowa – Prawo autorskie i prawa pokrewne – Dyrektywa 2001/29/WE – Artykuł 2 lit. a) – Pojęcie „utworu” – Prawnoautorska ochrona utworów – Przesłanki – Powiązanie z ochroną wzorów – Dyrektywa 98/71/WE – Rozporządzenie (WE) nr 6/2002 – Wzory odzieży

W sprawie C-683/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Supremo Tribunal de Justiça (sąd najwyższy, Portugalia) postanowieniem z dnia 21 listopada 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 6 grudnia 2017 r., w postępowaniu:

Cofemel – Sociedade de Vestuário SA

przeciwko

G-Star Raw CV,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Prechal, prezes izby, F. Biltgen, J. Malenovský (sprawozdawca), C.G. Fernlund i L.S. Rossi, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: L. Hewlett, główna administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 12 grudnia 2018 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Cofemel – Sociedade de Vestuário SA przez I. Bairrão i J.P. de Oliveirę Vaza Mirandę de Souse, advogados,
- w imieniu G-Star Raw CV przez A. Grosso Alves i G. Paivę e Souse, advogados,
- w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandes, M. Figueireda i P. Salvação Barreto, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka i J. Vlácil, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: portugalski.

- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez F. De Lucę, avvocato dello Stato,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez S. Brandona i Z. Lavery, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez J. Mossa, barrister,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Samnaddę, B. Rechenę i F. Wilmana, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 2 maja 2019 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. 2001, L 167, s. 10).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między Cofemel – Sociedade de Vestuário SA (zwanym dalej „Cofemel”) a G-Star Raw CV (zwanym dalej „G-Star”) w przedmiocie poszanowania praw autorskich podnoszonych przez G-Star.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

Konwencja berneńska

- 3 Artykuł 2 Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych (akt paryski z dnia 24 lipca 1971 r.), w brzmieniu uwzględniającym zmiany z dnia 28 września 1979 r. (zwanej dalej „konwencją berneńską”), stanowi, w szczególności w ust. 7:

„Ustawodawstwu państw należących do Związku [ustanowionego tą konwencją] zastrzega się ustalenie zakresu stosowania przepisów prawa dotyczących dzieł sztuki użytkowej oraz wzorów [...] przemysłowych, jak też warunków ochrony tych dzieł, wzorów [...]. Dla dzieł chronionych w państwach pochodzenia jedynie jako wzory [...] można żądać w innym państwie należącym do Związku [ustanowionego tą konwencją] tylko ochrony specjalnej udzielanej w tym państwie wzorom [...]; jeżeli jednak w tym państwie nie ma takiej specjalnej ochrony, dzieła te powinny być chronione jak dzieła artystyczne”.

Traktat WIPO o prawie autorskim

- 4 Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (WIPO) przyjęła w Genewie w dniu 20 grudnia 1996 r. traktat WIPO o prawie autorskim, który został zatwierdzony w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2000/278/WE z dnia 16 marca 2000 r. (Dz.U. 2000, L 89, s. 6) (zwany dalej „traktatem WIPO o prawie autorskim”).

- 5 Artykuł 1 traktatu WIPO o prawie autorskim, zatytułowany „Stosunek do konwencji berneńskiej”, w swym ust. 4 stanowi:

„Umawiające się strony zastosują się do artykułów 1–21 oraz załącznika do konwencji berneńskiej”.

Prawo Unii

Dyrektywa 2001/29

- 6 Motyw 60 dyrektywy 2001/29 stanowi:

„Ochrona przewidziana przez niniejszą dyrektywę nie powinna naruszać krajowych lub wspólnotowych przepisów prawnych w innych obszarach, takich jak własność przemysłowa [...]”.

- 7 Artykuły 2–4 tej dyrektywy są zatytułowane, odpowiednio, „Prawo do zwielokrotniania utworu”, „Prawo do publicznego udostępniania utworów i prawo podawania do publicznej wiadomości innych przedmiotów objętych ochroną” i „Prawo do rozpowszechniania”. Przepisy te nakładają na państwa członkowskie w szczególności obowiązek zagwarantowania autorom wyłącznego prawa do zezwalania na zwielokrotnianie ich utworów lub zakazania takiego zwielokrotniania [art. 2 lit. a)], wyłącznego prawa do zezwalania na publiczne udostępnianie ich utworów lub zakazania takiego udostępniania (art. 3 ust. 1) oraz wyłącznego prawa do zezwalania na ich rozpowszechnianie lub zakazania ich rozpowszechniania (art. 4 ust. 1).
- 8 Artykuł 9 owej dyrektywy, zatytułowany „Dalsze stosowanie innych przepisów prawnych”, przewiduje, że dyrektywa ta nie narusza przepisów z zakresu innych dziedzin. Niektóre wersje językowe tego przepisu, w tym wersje niemiecka, angielska, hiszpańska, francuska i włoska, uściślają, że owymi dziedzinami są w szczególności dziedziny obejmujące patenty, znaki towarowe, wzory przemysłowe i wzory użytkowe. Wersja portugalska tego przepisu odnosi się natomiast do dziedzin obejmujących patenty, znaki towarowe oraz wzory użytkowe, nie wymieniając wzorów przemysłowych.

Dyrektywa 98/71/WE

- 9 Motyw 8 dyrektywy 98/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 1998 r. w sprawie prawnej ochrony wzorów (Dz.U. 1998, L 289, s. 28) brzmi następująco:

„[W] przypadku braku harmonizacji prawa autorskiego należy ustanowić zasadę kumulowania ochrony według szczególnego prawa o ochronie zarejestrowanych wzorów oraz według prawa autorskiego, pozostawiając państwu członkowskiemu swobodę w ustaleniu zakresu ochrony prawa autorskiego i warunków, zgodnie z którymi ta ochrona jest przyznawana”.

- 10 Artykuł 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Definicje”, uściśla w lit. a), że termin „wzór” oznacza „całkowitą lub częściową postać produktu, wynikającą w szczególności z elementów linii, konturów, kolorystyki, kształtu, tekstury i/lub materiałów samego produktu i/lub jego ornamentacji”.
- 11 Artykuł 17 owej dyrektywy, zatytułowany „Stosunek do prawa autorskiego”, przewiduje:

„Wzór, chroniony prawem z rejestracji lub prawem państwa członkowskiego, zgodnie z niniejszą dyrektywą, korzysta również z ochrony przewidzianej przez prawo autorskie tego państwa członkowskiego od dnia stworzenia wzoru lub jego utrwalenia w dowolnej formie. Zakres i warunki, zgodnie z którymi taka ochrona jest przyznana, łącznie z poziomem wymaganej oryginalności, są określone przez państwo członkowskie”.

Rozporządzenie (WE) nr 6/2002

- 12 Zgodnie z motywem 32 rozporządzenia Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz.U. 2002, L 3, s. 1):

„Wobec braku całkowitej harmonizacji prawa autorskiego istotne jest, aby uchwalić zasadę łączenia ochrony wynikającej ze wzoru wspólnotowego oraz prawa autorskiego, jednocześnie pozostawiając w gestii państw członkowskich ustanowienie zakresu ochrony praw autorskich oraz warunków, według których ta ochrona jest nadawana”.

- 13 Artykuł 3 lit. a) tego rozporządzenia definiuje pojęcie „wzoru” w ten sam sposób co art. 1 lit. a) dyrektywy 98/71.

- 14 Artykuł 96 owego rozporządzenia, zatytułowany „Stosunek do innych form ochrony na mocy prawa krajowego”, przewiduje w ust. 2:

„Wzór chroniony jako wzór wspólnotowy jest również chroniony przez prawo autorskie państw członkowskich od daty powstania wzoru lub ustalenia go w jakiejkolwiek formie. Zakres i warunki, zgodnie z którymi tego rodzaju ochrona jest przyznawana, łącznie z wymaganym stopniem indywidualnego charakteru, są ustalane przez poszczególne państwa członkowskie”.

Prawo portugalskie

- 15 Ustęp 1 artykułu 2 Código do Direito de Autor e dos Direitos Conexos (kodeksu prawa autorskiego i praw pokrewnych), zatytułowanego „Utwory oryginalne”, jest sformułowany następująco:

„Utwory i dzieła stanowiące przejaw twórczości intelektualnej w dziedzinach literackiej, naukowej i artystycznej, bez względu na ich rodzaj, środki wyrazu, sposób podania do wiadomości i cel, stanowią w szczególności:

[...]

- i) dzieła sztuki użytkowej, wzory przemysłowe i dzieła sztuki wzorniczej stanowiące przejaw twórczości artystycznej, niezależnie od tego, czy są one przedmiotem ochrony własności przemysłowej;

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 16 Cofemel i G-Star są dwiema spółkami prowadzącymi działalność w sektorze projektowania, produkcji i sprzedaży odzieży.

- 17 Od lat dziewięćdziesiątych G-Star wykorzystuje, jako właściciel lub na podstawie umów licencyjnych na wyłączność, znaki towarowe G-STAR, G-STAR RAW, G-STAR DENIM RAW, GS-RAW, G-RAW i RAW. Odzież projektowana, produkowana i sprzedawana pod tymi znakami towarowymi obejmuje w szczególności wzór spodni dżinsowych o nazwie ARC oraz wzór bluzy i T-shirtu o nazwie ROWDY.

- 18 Także Cofemel projektuje, produkuje i sprzedaje dżinsy, bluzy i T-shirty, które z kolei są oznaczane znakiem towarowym TIFFOSI.

- 19 W dniu 30 sierpnia 2013 r. G-Star wystąpił do portugalskiego sądu pierwszej instancji z powództwem zmierzającym do nakazania Cofemel zaprzestania wszelkich naruszeń jego praw autorskich i wszelkich podejmowanych wobec niego czynów nieuczciwej konkurencji, a także naprawienia poniesionej przez niego z tego tytułu szkody, w razie zaś ponownego naruszenia – zapłaty na jego rzecz dziennej kary pieniężnej do czasu zaprzestania naruszenia. W ramach tego powództwa G-Star podniósł w szczególności, że niektóre wzory džinsów, bluz i T-shirtów produkowanych przez Cofemel powielały jego wzory ARC i ROWDY. G-Star twierdził również, że te ostatnie wzory odzieży stanowią przejaw oryginalnej twórczości intelektualnej i z tego względu powinno się je zakwalifikować jako „utwory” podlegające ochronie prawnoautorskiej.
- 20 Cofemel bronił się, podnosząc między innymi, że wspomniane wzory odzieży nie mogą zostać uznane za „utwory” korzystające z takiej ochrony.
- 21 Sąd pierwszej instancji rozpatrujący powództwo G-Star częściowo je uwzględnił, nakazując Cofemel między innymi zaprzestanie naruszania praw autorskich G-Star, zapłatę kwoty odpowiadającej zyskom czerpanym ze sprzedaży odzieży wyprodukowanej z naruszeniem tych praw autorskich oraz zapłatę na jego rzecz dziennej kary pieniężnej w razie dopuszczenia się kolejnego naruszenia.
- 22 Cofemel wniósł odwołanie od tego wyroku do Tribunal da Relação de Lisboa (sądu apelacyjnego w Lizbonie, Portugalia), który potwierdził ten wyrok. W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia sąd ten uznał przede wszystkim, że art. 2 ust. 1 lit. i) kodeksu prawa autorskiego i praw pokrewnych należy odczytywać w świetle dyrektywy 2001/29 w wykładni nadanej jej przez Trybunał w wyrokach: z dnia 16 lipca 2009 r., Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465), i z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer (C-145/10, EU:C:2011:798), w ten sposób, że ochrona prawnoautorska przysługuje dziełom sztuki stosowanej, wzorom przemysłowym i dziełom sztuki wzorniczej, pod warunkiem że są one oryginalne, to znaczy, że stanowią one rezultat własnej twórczości intelektualnej ich autora, bez ustanawiania wymogu szczególnego poziomu wartości estetycznej lub artystycznej. Następnie wspomniany sąd stwierdził, że w niniejszym wypadku wzory odzieży ARC i ROWDY należące do G-Star stanowią dzieła korzystające z ochrony prawnoautorskiej. Wreszcie sąd ten przyjął, że niektóre artykuły odzieżowe produkowane przez Cofemel naruszały prawa autorskie G-Star.
- 23 Sąd odsyłający, Supremo Tribunal de Justiça (sąd najwyższy, Portugalia), rozpoznający środek zaskarżenia wniesiony przez Cofemel, uważa z jednej strony, że po pierwsze, zostało wykazane, iż rozpatrywane w ramach tego postępowania wzory odzieży G-Star zostały zaprojektowane albo przez zatrudnianych przez tę spółkę projektantów, albo przez projektantów działających na jej rachunek, którzy w drodze umowy przenieśli na nią swoje prawa autorskie. Po drugie, te wzory odzieży stanowią owoc pomysłów i procesu produkcji uznanych za innowacyjne w świecie mody. Po trzecie, zawierają one zespół szczególnych elementów (forma w trzech wymiarach, schemat połączenia poszczególnych części, rozmieszczenie niektórych elementów itd.), które zostały częściowo przejęte przez Cofemel w celu opracowania odzieży jego marki.
- 24 Z drugiej strony sąd odsyłający zauważa, że art. 2 ust. 1 lit. i) kodeksu prawa autorskiego i praw pokrewnych wyraźnie zalicza dzieła sztuki użytkowej, wzory przemysłowe i dzieła sztuki wzorniczej do wykazu utworów chronionych prawem autorskim, jednak nie precyzuje stopnia oryginalności wymaganego dla uznania takich przedmiotów za tego rodzaju dzieła. Wskazuje on także, że portugalskie orzecznictwo i doktryna nie są zgodne co do tej kwestii, która stanowi sedno sporu między Cofemel a G-Star. Z tego powodu sąd ten zastanawia się, czy w świetle wykładni dyrektywy 2001/29 przyjętej przez Trybunał w wyrokach: z dnia 16 lipca 2009 r., Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465) i z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer (C-145/10, EU:C:2011:798), należy stwierdzić, że ochrona zapewniona przez prawo autorskie przysługuje takim dziełom na tej samej zasadzie co w przypadku każdego utworu literackiego i artystycznego, a zatem pod warunkiem że mają one oryginalny charakter w tym sensie, że są one wynikiem własnej twórczości intelektualnej ich autora, czy też możliwe jest uzależnienie przyznania tej ochrony od istnienia określonego stopnia ich wartości estetycznej lub artystycznej.

25 W tych okolicznościach Supremo Tribunal de Justiça (sąd najwyższy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy sprzeczne z dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości wykładnią art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29 jest uregulowanie krajowe – w niniejszej sprawie art. 2 ust. 1 lit. i) kodeksu prawa autorskiego i praw pokrewnych – zgodnie z którym ochrona na podstawie prawa autorskiego przysługuje dziełom sztuki użytkowej, wzorom przemysłowym i dziełom sztuki wzorniczej, które, poza realizowanym przez nie celem użytkowym, wywołują swoisty i odróżniający je z estetycznego punktu widzenia efekt wizualny, przez co ich oryginalność staje się głównym kryterium przyznania im ochrony w ramach prawa autorskiego?
- 2) Czy sprzeczne z dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości wykładnią art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29 jest uregulowanie krajowe – w niniejszej sprawie art. 2 ust. 1 lit. i) kodeksu prawa autorskiego i praw pokrewnych – zgodnie z którym ochrona na podstawie prawa autorskiego przysługuje dziełom sztuki użytkowej, wzorom przemysłowym i dziełom sztuki wzorniczej, jeżeli w świetle szczególnie surowej oceny ich artystycznego charakteru oraz przy uwzględnieniu aktualnych trendów panujących w kręgach kulturalnych i instytucjonalnych zasługują one na to, by można je było uznać za »twórczość artystyczną« lub »dzieła sztuki«?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 26 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by ustawodawstwo krajowe przyznawało ochronę na podstawie prawa autorskiego wzorom takim jak wzory odzieży będące przedmiotem postępowania głównego z uwagi na to, że poza realizowanym przez nie celem użytkowym wywołują one swoisty i odróżniający je z estetycznego punktu widzenia efekt wizualny.
- 27 Zgodnie z art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29 państwa członkowskie mają obowiązek przewidzieć na rzecz autorów wyłączne prawo do zezwalania na zwielokrotnianie ich utworów lub zabraniać takiego zwielokrotniania.
- 28 Termin „utwór”, którym posługuje się ten przepis, został użyty także w art. 3 ust. 1 i w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29 odnoszących się do przysługujących autorom praw wyłącznych w zakresie publicznego udostępniania i rozpowszechniania ich utworów, a także w art. 5, 6 i 7 tej dyrektywy, z których pierwszy dotyczy wyjątków i ograniczeń, jakie mogą zostać ustanowione w odniesieniu do tych praw wyłącznych, a dwa ostatnie – środków technologicznych i środków informacji zapewniających ochronę owych praw wyłącznych.
- 29 Pojęcie „utworu”, o którym mowa we wszystkich tych przepisach, stanowi – jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału – autonomiczne pojęcie prawa Unii, które należy interpretować i stosować w sposób jednolity i które zakłada spełnienie dwóch przesłanek mających charakter kumulatywny. Z jednej strony pojęcie to oznacza, że istnieje oryginalny przedmiot w tym znaczeniu, że stanowi on własną twórczość intelektualną jego autora. Z drugiej strony kwalifikacja jako „utworu” jest zastrzeżona dla elementów stanowiących wyraz takiej twórczości intelektualnej (zob. podobnie wyroki: z dnia 16 lipca 2009 r., Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, pkt 37, 39; a także z dnia 13 listopada 2018 r., Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, pkt 33, 35–37 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 30 Co się tyczy pierwszego z tych elementów, z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że aby przedmiot można było uznać za oryginalny, konieczne i zarazem wystarczające jest to, by stanowił on odzwierciedlenie osobowości autora, przejawiające się w jego swobodnych i twórczych wyborach (zob. podobnie wyroki: z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 88, 89, 94; a także z dnia 7 sierpnia 2018 r., Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, pkt 14).
- 31 Natomiast w przypadku gdy wykonanie przedmiotu jest uwarunkowane względami technicznymi, zasadami lub ograniczeniami, które nie pozostawiają miejsca na swobodę twórczą, przedmiotu tego nie można postrzegać jako wykazujący oryginalność niezbędną do uznania go za utwór (zob. podobnie wyrok z dnia 1 marca 2012 r., Football Dataco i in., C-604/10, EU:C:2012:115, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 Jeżeli chodzi o drugi z przywołanych w pkt 29 niniejszego wyroku elementów, Trybunał uściślił, że pojęcie „utworu”, do którego odnosi się dyrektywa 2001/29, w sposób konieczny oznacza istnienie przedmiotu możliwego do zidentyfikowania z wystarczającym stopniem precyzji i obiektywności (zob. podobnie wyrok z dnia 13 listopada 2018 r., Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, pkt 40).
- 33 Po pierwsze bowiem, organy odpowiedzialne za zapewnienie ochrony praw wyłącznych nierozdzielnie związanych z prawem autorskim powinny móc rozpoznać w sposób jasny i precyzyjny chroniony w ten sposób przedmiot. Powyższe dotyczy także osób trzecich, wobec których autor danego przedmiotu może powoływać się na ochronę. Po drugie, konieczność wykluczenia wszelkich elementów subiektywności, które nie służą pewności prawnej, w procesie identyfikacji przedmiotu objętego ochroną wymaga, by przedmiot taki był wyrażony w sposób obiektywny (zob. podobnie wyrok z dnia 13 listopada 2018 r., Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, pkt 41).
- 34 Jak podkreślił Trybunał, ustanowionego wymogu precyzji i obiektywności nie spełnia identyfikacja opierająca się zasadniczo na doznaniach, per se subiektywnych, osoby, która postrzega dany przedmiot (zob. podobnie wyrok z dnia 13 listopada 2018 r., Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, pkt 42).
- 35 W przypadku gdy przedmiot wykazuje cechy przypomniane w pkt 30 i 32 niniejszego wyroku, a zatem stanowi utwór, powinien on w tym charakterze korzystać z ochrony na podstawie prawa autorskiego, zgodnie z dyrektywą 2001/29, przy czym należy zaznaczyć, że zakres tej ochrony nie zależy od stopnia swobody twórczej, jaką dysponuje jego autor, oraz że zakres ten nie jest w związku z tym węższy od zakresu ochrony, z której korzysta jakikolwiek utwór objęty zakresem tej dyrektywy (zob. podobnie wyrok z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 97–99).
- 36 W świetle powyższego orzecznictwa odpowiedź na pytanie pierwsze wymaga w pierwszej kolejności określenia, czy wzory dają się w sposób ogólny zakwalifikować jako „utwory” w rozumieniu dyrektywy 2001/29.
- 37 W tym względzie należy na wstępie zauważyć, że na mocy art. 17 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej własność intelektualna podlega ochronie.
- 38 Z brzmienia tego postanowienia wynika, że przedmioty stanowiące własność intelektualną korzystają z ochrony przewidzianej w prawie Unii. Natomiast nie wynika z niego, że wszystkie takie przedmioty lub kategorie przedmiotów powinny korzystać z identycznej ochrony.
- 39 I tak, prawodawca Unii przyjął różne akty prawa wtórnego mające na celu zapewnienie ochrony własności intelektualnej, a mianowicie z jednej strony utworów chronionych na podstawie prawa autorskiego, których dotyczy dyrektywa 2001/29, a także z drugiej strony wzorów objętych albo dyrektywą 98/71, znajdującą zastosowanie do wzorów zarejestrowanych w państwie członkowskim lub dla jego obszaru, albo rozporządzeniem nr 6/2002, mającym zastosowanie do wzorów chronionych na poziomie Unii.

- 40 Postępując w ten sposób, prawodawca Unii uznał, że przedmiotów chronionych jako wzory co do zasady nie należy zrównywać z utworami chronionymi dyrektywą 2001/29.
- 41 Ten wybór legislacyjny jest zgodny z konwencją berneńską, której artykułom 1–21 Unia, choć nie jest stroną tej konwencji, jest jednak zobowiązana się podporządkować na mocy art. 1 ust. 4 traktatu WIPO o prawie autorskim, którego jest stroną (zob. podobnie wyrok z dnia 13 listopada 2018 r., *Levola Hengelo*, C-310/17, EU:C:2018:899, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 42 Artykuł 2 ust. 7 konwencji berneńskiej zezwala bowiem stronom tej konwencji na przyznanie wzorom przemysłowym specjalnej ochrony, odmiennej od ochrony przewidzianej na rzecz utworów literackich i artystycznych objętych tą konwencją i mogącej ewentualnie wyłączać tę ostatnią ochronę, oraz na ustalenie warunków takiej specjalnej ochrony. Jednocześnie wspomniane postanowienie nie wyklucza też, że te dwa rodzaje ochrony mogą się kumulować.
- 43 W tym kontekście prawodawca Unii opowiedział się za systemem, zgodnie z którym ochrona zastrzeżona dla wzorów i ochrona zapewniana prawem autorskim nie wykluczają się wzajemnie.
- 44 Co się tyczy bowiem wzorów, art. 17 dyrektywy 98/71 stanowi w zdaniu pierwszym, że wzór, chroniony prawem z rejestracji lub prawem państwa członkowskiego, zgodnie z tą dyrektywą, korzysta również z ochrony przewidzianej przez prawo autorskie tego państwa członkowskiego od dnia stworzenia wzoru lub jego utrwalenia w dowolnej formie. W tym samym artykule uściślono następnie, w zdaniu drugim, że zakres i warunki, zgodnie z którymi taka ochrona jest przyznana, łącznie z poziomem wymaganej oryginalności, są określane przez państwo członkowskie. Co się tyczy wzorów chronionych na poziomie Unii, system analogiczny do tego wypływającego z art. 17 dyrektywy 98/71 został przewidziany w art. 96 ust. 2 rozporządzenia nr 6/2002.
- 45 Te dwa przepisy same w sobie należy postrzegać w świetle motywu 8 dyrektywy 98/71 i motywu 32 rozporządzenia nr 6/2002, które wyraźnie odwołują się do zasady „kumulowania” ochrony wzorów z jednej strony i ochrony na podstawie prawa autorskiego z drugiej strony.
- 46 Jeżeli chodzi o prawo autorskie, z art. 9 dyrektywy 2001/29, który jest zatytułowany „Dalsze stosowanie innych przepisów prawnych” i który należy interpretować z uwzględnieniem w szczególności wszystkich jego wersji językowych (zob. podobnie wyrok z dnia 4 lutego 2016 r., *C & J Clark International et Puma*, C-659/13 i C-34/14, EU:C:2016:74, pkt 122 i przytoczone tam orzecznictwo), a zarazem w świetle motywu 60 tej dyrektywy, wynika że dyrektywa ta nie ma wpływu na stosowanie przepisów krajowych lub przepisów prawa Unii istniejących w innych dziedzinach, w szczególności przepisów dotyczących wzorów.
- 47 I tak, dyrektywa 2001/29 potwierdza dalsze istnienie i zakres przepisów obowiązujących w dziedzinie wzorów, w tym zasadę „kumulowania” przywołaną w pkt 45 niniejszego wyroku.
- 48 Zważywszy na ogół tych przepisów, należy stwierdzić, że wzory można zakwalifikować jako „utwory” w rozumieniu dyrektywy 2001/29, jeżeli spełniają one dwa wymogi wspomniane w pkt 29 niniejszego wyroku.
- 49 W tych okolicznościach w drugiej kolejności należy zbadać, czy w świetle tych wymogów jako „utwory” można zakwalifikować wzory takie jak wzory odzieży będące przedmiotem postępowania głównego, które zdaniem sądu odsyłającego poza realizowanym przez nie celem użytkowym wywołują swoisty i odróżniający je z estetycznego punktu widzenia efekt wizualny, z tym zastrzeżeniem, że pytania owego sądu dotyczą tego, czy taki element estetycznej oryginalności stanowi główne kryterium przyznania im ochrony przewidzianej w dyrektywie 2001/29.

- 50 W tym zakresie należy sprecyzować na wstępie, że ochrona wzorów z jednej strony i ochrona przyznana na mocy prawa autorskiego z drugiej strony służą realizacji całkowicie odmiennych celów i podlegają odrębnym systemom. Jak wskazał bowiem zasadniczo rzecznik generalny w pkt 51 i 55 opinii, ochrona wzorów ma na celu ochronę przedmiotów, które jakkolwiek są nowe i zindywidualizowane, to mają charakter użytkowy i są przeznaczone do produkcji masowej. Ponadto w zamyśle ochrona ta powinna obowiązywać przez określony czas, który powinien jednak być wystarczający, aby pozwolić na zwrot inwestycji koniecznych do stworzenia i wyprodukowania tych przedmiotów, a zarazem nie ograniczać nadmiernie konkurencji. Z kolei ochrona związana z prawem autorskim, której czas obowiązywania jest znacznie dłuższy, jest zastrzeżona dla przedmiotów zasługujących na zakwalifikowanie ich jako utworów.
- 51 Z tych też względów – i zgodnie z tym, co rzecznik generalny wskazał także w pkt 52 opinii – przyznanie ochrony prawnoautorskiej przedmiotowi chronionemu jako wzór nie może prowadzić do tego, że naruszone zostaną cele i skuteczność właściwe obu tym rodzajom ochrony.
- 52 Z powyższego wynika, że wprawdzie na podstawie prawa Unii na zasadzie kumulacji można przyznać temu samemu przedmiotowi ochronę przewidzianą dla wzorów i ochronę wynikającą z prawa autorskiego, to jednak owa kumulacja może nastąpić jedynie w określonych sytuacjach.
- 53 W tym względzie, po pierwsze, należy zauważyć, że jak wynika z powszechnego znaczenia słowa „estetyczny”, efekt wizualny, jaki może wywierać wzór, stanowi rezultat subiektywnego z natury rzeczy doznania piękna odczuwanego przez każdą osobę, która na niego spojrzy. W konsekwencji ten efekt o subiektywnym charakterze nie pozwala sam w sobie uzasadnić istnienia przedmiotu możliwego do zidentyfikowania z wystarczającym stopniem precyzji i obiektywności w rozumieniu orzecznictwa przywołanego w pkt 32–34 niniejszego wyroku.
- 54 Po drugie, chociaż prawdą jest, że rozważania o charakterze estetycznym wchodzą w zakres działalności twórczej, to jednak okoliczność, iż dany wzór wywołuje efekt estetyczny, nie pozwala sama w sobie na ustalenie, czy wzór ten stanowi twórczość intelektualną odzwierciedlającą swobodę wyboru i osobowość jego autora, przez co mógłby spełnić wymóg oryginalności, o którym mowa w pkt 30 i 31 niniejszego wyroku.
- 55 Wynika stąd, że okoliczność, iż wzory takie jak wzory odzieży będące przedmiotem sprawy w postępowaniu głównym wywołują poza realizowanym przez nie celem użytkowym swoisty i odróżniający je z estetycznego punktu widzenia efekt wizualny, nie może uzasadniać zakwalifikowania takich wzorów jako „utworów” w rozumieniu dyrektywy 2001/29.
- 56 Zważywszy na ogół powyższych rozważań, odpowiedź na pytanie pierwsze winna brzmieć: art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by ustawodawstwo krajowe przyznawało ochronę prawnoautorską wzorom takim jak wzory odzieży będące przedmiotem postępowania głównego z uwagi na to, że poza realizowanym przez nie celem użytkowym wywołują one swoisty i odróżniający je z estetycznego punktu widzenia efekt wizualny.

W przedmiocie pytania drugiego

- 57 Mając na względzie odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze, udzielenie odpowiedzi na pytanie drugie stało się zbędne.

W przedmiocie kosztów

- 58 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 2 lit. a) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by ustawodawstwo krajowe przyznawało ochronę prawnoautorską wzorom takim jak wzory odzieży będące przedmiotem postępowania głównego z uwagi na to, że poza realizowanym przez nie celem użytkowym wywołują one swoisty i odróżniający je z estetycznego punktu widzenia efekt wizualny.

Podpisy